

№ 130 (8394). 1998 СЫЛ СЭТИНШЫ 19 КҮНЭ. ЧЭПШЭР. СЫАПАТА—1 солк. 40 харчм.

Эрдэ ийнтийнхэрлиблэбтэни курдук, тым халхайыстабтэни уонна астыыр промышленность үлэһитэрин күнүгэр сөн түбэлһинээрэн, улууе дыһаалтатын дыһэти муһнахтыыр сөөлөтүгэр салыһаһаһыһаһа уонна сымгыны ийтинга, ууһатыһа түөрүкү өстүөл тула кини кэһэһи буолла. Муһнаһа улууе баһыһа А.А. ШАДРИН аста уонна сэмийэр ыһта.

Сүрүнмөдөн саясий-маданий боштурулуштар иштин-
нэрин өтөрдүт. СР сир реформатыгар комитетин пред-
седателе Н. О. НАХОМОВ билисин рынок усулуобу-
йатыгар тема хайаайыстыбатын производствотын са-
йыштарыны концепцияларыгар токтоото. Онуоха практи-
ка, наука түрүөрсар сорулгарын сөргө республика-
га байлыгыр-көтүлүүр саяааы түмөр суруйуулары,
эттигари уонна бэйэтин түс көрүүлэрин холбурга
аадала.

Республикада да чааһынай бас билэн байыяр орулланан аһар. Бисый ол оттоодун хаанымытар көһүнэ. Эбэх ол оттоһо. Бу айылда эра биэрбитэ буолбатах диин түмүктөннэ. Бааһынайдар үөбэттэн ыһыта-түүрүүтэ суох аныгы техника сибиллэнилээх, ол эрээри, урукку саха тэрээһинин барыта көрдөгөн оттоотулар. Иккис санаа. Урукку сохкоотары, кол-лективнай хааһыстыбатыры хатаҕалыыр государственнай өйбүд аны суох. Олох бэрлалыбт даһиат эрээри, бу 3-4 төгүл аччата. Ол үрдүккэ ыһастарга дьон-сэргэ ыстыгын өтөһүмнэ. Чааһынай секторга суоһу элбиэр. Бу үгүс тэрээһини, үбү-харчыны арыйар. Оттон государствотан манна өйбүд олох да суох. Итиннэхэ сыһары тутан, араатар чурапчылар чааһынайынан эрдэ бараа, государствога ситэм-мэһкэ, улахам таһаары буолбакка көлбөнүнүн чопчулаан бэллэтээтэ. Маннаах сүрүн—саха торут үгэһи, укулаатын тилиһирээ, үөлбэһэн бытарыйан иһиннэх да социализмко бэйэ олоһун өһөстүүтэ бил-дэ-көөстөр оруоллаах.

Саха хайдах түөлбөлөөн олоруй? Эпиктэ судургу: «бүтэ үгэллээни арайах элсөөннөөх дьон тарбанын алаастарынын олоруута. Ол—сайылаптааһын, алаас сирн көдүүгүстээхтик туһанын, хаһаастаах буолары халччынык,

Онон билигтэй болж баярбатагдмн, нүүс өртүүлж тааааран да гуран, бу үсгийн тэглэнгэрэххэ эрэ тэ-
бэллэр дээн биирдик этилннхэ. Бастаан үгэи сайн-
дмхгааныны тэрийлнхэ Прэвэнтэство орооһон. Прэ-
зидент дэаһийнн үи-хирчы мэрүлэс сымдымгытэ кэ-
ли сэмэлнхэ. Сайнмххэ бэлэчтэ элбэх сүеһүлэх
бэлэһийн хайаһийсгымбалара кыттыһан тэхэмхтарын
сөн. Биир-иһи мхххтэх хайаһийн арын хайааһи-
мтэ биллэр. Үрүн-түрүн эрдэххэ билигтэй ону тэрийн
халлар сөн. Үлэртэн үлэбэ ороо-мххххэ халларар
сүрдэвэй-устуанан, сүрүлэвэй-хайааланан база ороо-
туанан, билигтэй нурдук чомхотһон, аһара миннх-
нэ элордоххэ—эстэй ыраахтан буолбат. Сүеһү-алаас
тэглэннхэ. Билыргы бааһидар алаас бастынн байн-
лаан байан-тайан, капитал муннууһон элорбуттара
да ону эгэр. Олсөһүлэх Олөкөй миннлэри катриот-
тарынан уонна сэхэ нтэлэллэгсчнтннхэ билигээрэ
түбэспххэ буолбатах.

[illegible]

гидрате буодулар дилл саһаа эттиһинэ

Үердээлиин—сэлтэ нийтийн төрд буудаларына, би-
дгийн хайвны да технологиа түгүүлүүбүт, сиймэл-
ки бэрээдэк суох; сэлтэ, ынах биһрэ суулаһан кө-
рүүлэр. Базары сөргэ сэлтэ нийтийн агуулаһаа сүү-
рүк сэлтэлэри көрүүтэ, көлүвэр ат төрлийн өнгөрүү-
га түс саналарын эттэ. Түмүүгэр сиймэлэи нийтнэгэ,
ууһатыга коллективнай халайыгыбазартай ур-
тыларга тэрээһиннээх, түмүүлүүбүт форма суоһун сий-
тангай турат, нийцэлтэй кооперациялаһар маадатын,
маньаха Президент М. Е. Николаев позициятын, рес-
публикада ытыгыллар политиканы, учуоттуур сөбү-
үһүбүлэка көлүстө.

«Уулнаада-шанг»-гэрээсээх, компания директор, биш дөйдүлээхтэ А. И. НОВГОРОВА бу агропромышленная компания 1996 гыл тохсунньугтар республика Президентин быһаччы дыһалланын төрүтүбүтүн үөһэ тый сирин бороодуусууһуну өнөрчүлүрүн туһаларыгар үлэһинирин эттэ. Хайаайыстыбалар бытарыйан, коллективниг хайаайыстыбалар дьобууһун павильонын ылар ымактара суогуу, бу кыһалбаттан тахсар суолтунан туһтаах компания үлэтэ, тэрээһинэ буоларын тахчыларынан чычэттэ. Ол курдук, дашыг дашы аргенда биш суол көрүһэ. Олор үнтөөх-хирчылаах бааһнар истэринин тэрээһиннэринин, техникэ, атын да технология араас сайдыылаах көрүһүнэрин атылалаан аҕатын тус андырыстаах туһаннарааһа.

Ол кириллэргэ 5-7 сыл бэлдэхтөөн бырыһыананан голонор Ол иһин арайах объектиах үлэҕэ барыстаахтык үлэллэр технология аҕалылар. Госплан дини дии сүүх эбит. Бу эмээ Саха сириттэ эрэ практикаланар. Билингэ улууска бу компания нөҕүө 4 мэд. 700 тыһ. солк техника, технология бэлэи туһаныахтар. Ити республика улуустарын илар орто көрдөрүүлөргөтүн үрдүк. Барыта: 15 МТЗ, 4 ДТ трактордар, 4 автобус. э-үүт комбинатыгар көлбөһүнэй технология, «Дьаарбаг» таһынай хаһааныстыба-тыгар минн-бөккөрүнэ ымыллыбыт, ону таһан стопа-тологическай оборудование аҕалылыбыт. Государст-во үрүт үрдүгүр көмөлөһөтө аҕалыныа. Ити ымыл-лыбы 30-ча көрүү техника, оборудование үлэ-лээм, эргиттэ харчыны онорон киллэркөхтөөх уонна 120 нэс күрдүк таһаарулуохтөх.

Туслах боштурустарынан эабэх иштинилар кинрон эиниттэвинилэр. Тыл этинтигэр, санна атастаһымтыгэр бастаынан кытыбыт Кытаанахтан И. П. ПОНОМАРЕВ (бааһынай) сир-уот хаһаайыма суох буулабутун, сиргэ нолуон төлөмнөтүн, иэһиллик баһылыктара тугу да бис билбэтэрин, күөл, ойуур, балык тус тубууан хаһаайымынанда сымнаатын ирилтикэлээтэ. Чааһынай бас биллэрин сайдар бааһынайдар уруккулуну принципинэн эмис туохха барытыгар коллективнайдары ытта «таһынан» эстэн эрдэрин савотта. Хаһааһыт иэһиллэтин баһылыга И. И. ФИЛИПPOB бюджеттэн хамнаставар Тыл хаһаайсыгыбатын министерствота, этэ Правительство тыа сирин төбөары интэрөөччүлэригэн тэйбитэрин холобурдаата. Байдар кэлэххэ, бааһынайынан сайдыа механизма чуолкай суогу, күөс өтүгүн бары тэриһингэ коллективнайга киллэрэ сатааһын баарын адыһына, Ол—кардунээрэр. Быхата, бааһынай «сөөмүс-күөкүс» диэтэ.

Улгууртаадыг нутгууриархын эрх зүйн хэлтэсний дарга Л. И. МАКАРОВА бэлтгэн илтэвчлэн бичиглүүлж, төлбөрдөөх өндөрлөгөө тохтоотой. Бааһинай С. Н. ПУДОВЫЙ-ий эрхдэ бааһинай-ааһинай баран, улгууртэснээх үүсгэй сүтэгшээр, бу рысхонка дэмүсхэмдөөх оруттарин арымаа. Сүсхү-ас элбигрэ сүртэн дээр туран, бааһинай үүсэ сүсхүлээх чааһинай-ааһинай сирнэ биэрэн, хатгаан нэрлүү турууртэснээх. Бааһина үлэснэгтэеэ сажаларын үлэснэгтэеэ.

Төгүрүк остуул тула жөнсөтүүнн улуус бөһылыга
А. А. ШАДРИН түмүктөтө.

С. СМЕРНИКОВА.

ДЬОМУСКАЯ. СР Правительство сөтінші 14 күндер «Сыналары уонна тарифтары государствонай сүрүннээһин уонна контуруол туһунан» сокуон бэрэстэи иккисин көрөн бийирсэтэ. Билгити сына-ны быһын боһсүрүөстөрү арас нурга ақталарыны сүрүннээһиннэн бу докумуну аһар наада буол-бута.

Хотугу сир ураты усунуобуйалары сыаналары ордух ыстаанахтык контуруомлааныны эрбейлээр. Республиада тыйаардарты уонна өтүлөрү сүрүннээтэр сыаналар билигин 19 суод көрүннээхтэр. СР сыанада уонна монополияны утары политикада Госкомитет председателэ Иван Синдее саныырынан, кэлэр өттүгэр аты ичиннээк, бука, сарбыллыахтаах. Тогу диттэххэ, сыаналары илээт далаабынныахтык сүрүннээһинэ республиада үн-харчы ресурсата тинибэт. Ол ардари практика көрдөрөрүнэн уонна дойдута экинчи буолбут событселар көрдөрөөлөрүнэн сыананы быһынтыа государтык ороһуута хайаан дараагы наада. Бу сокуон Правительствода уустук быһынны-лайгы уонна күлүсэ усулуобуйатыгар республиада биродууусуяа кэлэ көрүннээтэр сыаналары дыммыстык сүрүннээһини хааччыйыада.

Документта саяна политикатын бийавар органнар боломучулар, саянаны кәбәччиләр иншатиәләре, саянаны оңорооччулар быраантара итисенә эбийиниәләре ыйаллашлар. Холубур, саянаны буктуган екуоннада суох ыналыныит суума тутулар итисенә бир өчө кәмәйләш ыстыран түрәиләр. Саянаны оңорар органнар бәрәбирәз кәмингәр коммерческой кистәләннән булар сибдизивильәри ханна дадавы биләләз суохтаахтар. Он тутулулудат түбәләннәр буруйдаахтар предриятиңеа хоромныну төлүүләр.

Олох даанах, коммунальнй хайнаагчидыг министр Валерий Подов Правительство муниагд савддм ушмд тарифтаг олохтоолууга бородуусуи бийдэ турд савддмгд ордух удахан болгомотну гуурга атта.

СҮӨБҮ АХСАНА ЭБИЛДЭР ТУРУКТААХ

ДӨКҮМЕНТАЛ. СР Тын хайуантныг баганагар снудалгатай бариалзаагчид ашигласныг, клиника 6-7 саядгив республикада аан бастаан ылах сүрбү уонна сылгы ахсаана эбиллэр чинчилэнэ. Онуоха бипр сүрүм төрүтүтүн быйыл күн-дьыл үчүгэй буолан элбэх өт аһылык бэлэмнэннэ буолар.

[illegible]

Силгы ахсааны сүнийүнэ ааспыт сэтгэлэх тайымчанын хаалара нуутуллар (126,6 тиф. тобо). Ол ичээр, хөлөбүр, Уус-Адан улуунугар эмгэкириин 27% элбэтэргэ сорустанааллар. Чурапчы, Верхоянскай, Горный уо. д. а. сорох улуустар хаһайыстыбалара иккэ билэрдик эбэр түрүстүмүр.

Билдиги хайрагчтайбалар үгүс өттүлөрө сүөбү, сымгы ахсаанын өнпөккө эрө сыйааны дохуоттаах оторкуу кылаабыатын өйдөөгүлөр. Реформа сыллары-гар тыа еррин дьонө бөйүлөрө оторор бөрдүүкү-йишарын батарыаты балачча үөрүбүтүлүшүлөр. Ошон бөйө этин уонна үүтүн оторон тыйаарыты улаатары-гар эрминан үсөккөтө Оттон биллэгичи туругушан тыа сирө республика кыһылаанын кыһылаанын аны-рыттан эрө өрдүгүн толуйар.

ТҮҮЛЭЭХЭ СЯНАЛАР УЛААТТЫЛАР

ДЬОКУУСКОЙ. Тынган булганар уонна илаласкарга нияллар түүлээккэ государственнота туттарыына быйылгы сезонга көбүлүүр иннинтэн «Сахабулга» национальной концерн халаайыстыбалартан уонна булчуттарын түүлээх сыанатын мугуттуктар таһымын олохтоото. Онуоха төрүөтүөн СР Привателестнота быйыл илаласка туһаниннаах уураахтара буоллулар. Быйылгы государственной сакааска булчуттары кытта аахсыга сыаналар былырынгытааҕар үрдүк буолаалар. Холбур, тиһе тиригэ 15 солк буолуоҕа. Былырын 10 солк, этэ. Кырыаас—25 (1997 с.—17 солк.), солонҕо—28 (19), андаатар—28 (22), киес—500 (480), куобах—5 (3), бэдэр—900 (900), сиргээн—750 (480), бөрү, күөх кырыс, саһыл ижи көрүгүн сыаналара уларыйбатылар. Маһан кырыс тиригэ сыаната 100 солк, үрдээн 300 солк, тийдэ. Былырын иһэ тиригэ 1200 солк, сыаналанаара, оттон быйыл тыл-тылга кырыскааһын олохтовор. Кисс тиригэтин тутууга сыаналанаар маһык эбиклэр олохтоонуктар, улахан «Яригэ»—10%, кырыахтаах тиригэ—10%. «Сахабулга» ГУП генеральнай директора Никифор Петров анал бириткэһинээн кисс тиригэтин кээмэйин уонна хаачыстыбатын быһаарыга техникескэй усулуобуйалар бигэргэтилиннэр.

Ұйбаан Бахсылыырап

Кыш бастагы халыкто Чыалпараба Алабар ценуолукка келгени сызыктагына өткөзү хабарыгар

Ульянов. БУРНАШЕВА.

54C-APD08.

1973-74

天 天 天

Бу күрдүк бузулгун
 Ылы устубат тигебиз,
 Сурашты дасбаснут ылырба
 Сүмбүтүн олохтут устата.

ХАРАКЪ УСТА

Холбооны тнлэх таламгар
Хэрэх уута хамтбаталм.
Күн сиритом крээрбар
Нолукал уута тохтубатм

111

Од савеза саопштити клинбургову
Олућу на нивоу штата савеза,
Јакошћу кула турпа
Врху турпа клинбургову.

ОЛОХ ХИТЭЛНИГСЭН

Хруст сийрүүнхн хөдлөх саяхна
 Олон эхлэлтэйгээр баярлах
 Отой сандаа илрэхөдгүй,
 Сүлжүү хэвэн утас—
 Наритын өргөсгөр тэмцэлдээ,
 Бүгд бие улам хэвдээ,
 Соёлын баяртай түстэ,
 Оюунд байдал мэдлэгээр эхлэ—
 Арвастай хүснүүд, эхнэлд,
 Өд дө буулдвал, олохын мэдлэгээр,
 Оо, уламжлал мэдлэг мэдлэгээр—
 Илалттай урьддээ,
 Үүддээ, олохын урьддээ?

◆ ДОРҶОБУПА МУНИЦИПА

— Почему этого сейчас не делают? —

Василелли Румяновская баайтын көргөзгөсүгү даярык сүзүм принциптарын сыйлагыч башкаары. Күндү сакып кылып, жаша-нуом көрүстөх, кууэттэх саваллах үзүтүм жүйн. Урм, даялы, ырымгы утормалар кууэттөх улагык саваллах объект. Фитин атыл жибл дө-дүрүбүлгө жолтох буллуом кш. Ол ийин даярыкто-лук пшшво өрчкө көрдөх сүзүлгүт ушшо сав-гык саваллах жатах көрүстүлүк даярыктагыр пш-дүк. Сав саваллах, эр саваллах В. П. Телствуом ырымхал ырымхал үтүрбүт көлдүрө өмтүтөх үзүтүм.

АФШАНСКИЙ ПЕРМЯНОК,
физико-рефрактометрический првч.

